

det Vesttyskland og fordømmer dernæst ethvert trin i udviklingen, der går det lille brug imod, uanset dets samfundsøkonomiske virkninger. Omvendt fremhæves de selvsamme reformers samfundsmæssige værdi – når de foretages i øst – uanset om de rammer det lille brug eller ej. Nøglen til forståelsen af denne argumentation ligger vel i det politiske plan. Den østlige forskning er ideologisk engageret – efter definitionen: Hvis urentable landbrug nedlægges i Vesttyskland er det kapitalistisk koncentration – sker det samme i Østtyskland (eller USSR) er det rationel og ønskelig omdirigering af produktionsfaktorerne.

Kan man udholde eller acceptere dette grundsyn, har bogen måske meget at byde på – kan man ikke, får man nok lettere orientering om de faktiske produktionsforhold – ejerforhold m. v. i den tilgængelige offentlige statistik, end ved at gennemlæse bemeldte værk. *Per Kongstad.*

J. A. Steers: *The Coast of England and Wales in Pictures*. Cambridge University Press 1960. 19 × 28 cm, 146 sider, 167 billeder og 19 kort. 30 sh.

Professor Steers i Cambridge har i en række værker beskrevet Englands kyster og tolket kystformerne som resultat af sammenspillet mellem geologisk struktur og de i kystzonen virkende havkræfter. Den her foreliggende publikation er en billedsamling udvalgt af en kystforsker blandt de bedste foreliggende landskabsbilleder og luftfotografier. Reproduktionen er upåklagelig, og bogens dimensioner tillader gengivelser i stort format – to forhold, der i forbindelse med udvalgets kvalitet gør denne billedsamling til en strålende oplevelse, ikke alene for enhver, der interesserer sig for kystmorfologi, men for alle, der har sans for naturoplevelsers mangfoldighed.

De kortfattede kommentarer til hvert billede giver såvel vejledning for den almindeligt interesserede betragter som for den specielt interesserede, idet den nødvendige faglige information ydes gennem anvendelse af præcise fagtermini.

Et afsluttende kapitel giver en regionalt ordnet beskrivelse af kysttyperne og disses afhængighed af områdernes skiftende geologiske opbygning. En række geologiske kortskitser dækker hele det behandlede område, og på et nøglekort er samtlige fotograferede lokaliteter angivet.

At gennemgå bogens billeder under benyttelsen af teksten er som at deltage i en velledet kystekskursion, der starter i Kent, langs Kanal-kysten, Cornwalls' og Wales' kyster, føres nordpå til den skotske grænse, hvorefter der fortsættes langs Nordsø-kysten sydpå til Thames-mundingen.

Bogen bliver tillige en slags håndbog i kystmorfologi takket være det forhold, at såvel Englands geologiske bygning som kysternes eksponeringsforhold varierer så stærkt fra sted til sted, at praktisk talt samtlige kystformer og udviklingsstadier bliver repræsenteret: klippe- og klintekyster i talrige modifikationer, marine opbygningsformer som tanger, odder og vinkelforlande og marskflader, – kun enkelte klimatisk betingede varianter som tropiske mangrove- og koralkyster må nødvendigvis mangles. Sammenspillet mellem naturlandskabet og kulturgeografiske elementer som havneanlæg, byplaner, dyrkningsfelter og trafikliniemønstre er også illustreret på mange måder. De mange arkæologiske vidnesbyrd om tid-

ligere bebyggelse i kystlandskaberne: borg- og kirkeruiner m. m. bringer tidsfaktoren ind i betragtningen. Steers' billedbog er således i mange henseender en righoldig samling.

Axel Schou.

W. W. Schulejkin: *Theorie der Meereswellen*. Tysk udgave ved Dr. Erich Bruns. Akademie-Verlag, Berlin 1960. 158 pg. 17 × 24,5 cm. DM 26,—.

Det foreliggende arbejde er en omfattende redegørelse for de moderne russiske, stærkt udbyggede teorier om havbølger. Teorierne er i høj grad undersøgt og støttet ved forsøg i et særligt, cirkulært bølgebassin. Læsning af bogen kræver gode matematiske forudsætninger. Interesse for geografer har måske afsnittene om bølgeenergi og brydning af bølger på lavt vand.

Sofus Christiansen.

Jacques Bourcart: *Problèmes de Géologie Sous-Marine*, i serien *Évolution des Sciences*. Masson et Cie, Paris 1958, 128 pg, 14,5 × 22,5 cm. 980 (gl.) fres.

Til den voksende række af litteratur om den submarine geologi følger denne bog sig smukt. Bogen er ment som en appetitvækkende opfordring til studium af denne specielle del af geologien; Bourcart har derfor valgt enkelte emner ud, som særligt er genstand for den aktuelle debat.

Bogens første del omhandler fastlandssokkelens (le Précontinent), den anden behandler kysten, og den sidste spørgsmålet om fastlandets niveauændringer.

Der tages mange problemer op i bogen; der er i virkeligheden få områder af emnekredsen, der ikke strejfes. Bourcart nøjes imidlertid ikke med at påvise problemerne, oftest vedføjer han egne konklusioner. Undertiden er de stridende mod de konventionelle. I bogens første del betragtes således fastlandssokkelens former som et resultat af en normalerosion på tørt land. Teorierne for de submarine canyons' oprindelse omtales i denne forbindelse. Hvis disse canyons er blevet til på landjorden, forudsætter det en relativ havstigning på ca. 2500 m! I bogens anden del, hvor kysten behandles, fremhæver forf., at klinter er terrestriske former. Havets virkning på kysten er af underordnet betydning. Klipperne ved Bretagne nedbrydes væsentligt ved kemisk forvitring. Forvitringen finder sted i en zone, hvor der findes en stærk bevoksning af lav (*Verrucaria*). Efter ødelæggelse af den nederste del af klippen styrter eller skrider overdelen ned, hvorefter havet evt. fjerner det nedstyrtede materiale. Betragtningssmåden kan vel næppe tilbagevises, men den systematiske nedvurdering af havets erosionskraft virker ejendommelig for en dansk opfattelse. Kystmorfologer kommer vist let til at ligge under for en vis lokalvirkning!

Bogen vil uden tvivl sætte frugtbar debat i gang.

Sofus Christiansen.

T. F. Gaskell: *Under the Deep Oceans*. Eyre & Spottiswoode, London 1960. 15 × 22 cm. 240 pg. 25 sh.

Forf. har været leder af den anden »Challenger« ekspedition, der gik rundt om Jorden og varede 2 år. I bogen berettes populært om ekspeditionens forløb. De opgaver, ekspeditionen varetog, var væsentligst en seis-